

ДО 90-РІЧЧЯ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ СТОГНІЯ БОРИСА СЕРГІЙОВИЧА

Академік НАН України, доктор технічних наук, професор Борис Сергійович Стогній народився 18 березня 1936 року в с. Гречанівка Гадяцького району Полтавської області. В 1959 році закінчив Київський політехнічний інститут за спеціальністю «Електричні станції, мережі та системи» і розпочав трудову діяльність в мехколоні тресту «Мосстройэлектропередача» Міненерго СРСР. З 1961 року його трудова діяльність тісно пов'язана з Інститутом електродинаміки НАН України, а з 1968 року також і з Президією АН УРСР. В Інституті Борис Сергійович розпочав свої наукові розробки і отримав найвагоміші результати, подолавши шлях від аспіранта до доктора технічних наук, академіка НАН України.

Б.С. Стогній – видатний, визнаний та добре відомий як в нашій країні, так і за її межами вчений, засновник і лідер вітчизняної наукової школи з наукових та науково-технічних проблем створення і розробки автоматизованих та автоматичних систем оперативного і технологічного керування в електроенергетиці, зокрема, первинних вимірювальних каналів струмів та напруг електро-енергетичних об'єктів, систем збору, реєстрації, обробки та обміну

інформацією з верхніми рівнями керування, систем контролю і обліку електроенергії, пристроїв релейного захисту та протиаварійної автоматики, засобів моніторингу параметрів режимів енергосистем, засобів діагностування електротехнічного обладнання; розробки нормативного, методичного та метро-логічного забезпечення таких систем, їх системного та широкого впровадження в електроенергетичній та інших галузях національної економіки.

Усі виконувани за участю та під керівництвом Б.С. Стогнія наукові дослідження, в основі яких лежить глибоке вивчення електромеханічних та електромагнітних процесів в електроенергетичних системах та їх елементах, направлені на підвищення досконалості та енергоефективності техніки керування електроенергетичними об'єктами, підвищення ефективності використання енергоресурсів та електротехнічного обладнання, підвищення надійності, стійкості та економічності функціонування електроенергетичної галузі країни.

Під керівництвом Бориса Сергійовича наприкінці 60-х років ХХ ст. було розпочато масштабні дослідження високовольтних вимірювальних перетворювачів змінного струму і напруги, за результатами яких розроблено теоретичні засади аналізу, проектування, побудови та випробувань

нового класу високовольтних перетворювачів, призначених для роботи з нормованими похибками не лише в ustalених режимах при синусоїдальних вхідних сигналах промислової частоти, а й в умовах аварійних перехідних режимів енергосистем, що характеризуються інтенсивними електромагнітними процесами та складною спотвореною формою вимірюваного струму.

За розробку теорії та створення нового покоління високовольтних трансформаторів струму для електричних мереж напругою 330-1150 кВ колективу науковців під керівництвом Б.С. Стогнія в 1985р. було присуджено Державну премію УРСР в галузі науки і техніки.

На початку 80-х років ХХ ст. за ініціативою та під керівництвом Б.С. Стогнія в Інституті електродинаміки АН УРСР були розпочаті дослідження мікропроцесорних систем керування в електроенергетиці, що започаткувало новий науковий напрямок керованої ним наукової школи – розробку теоретичних основ, принципів і методів інформатизації та автоматизації електроенергетики на основі впровадження мікропроцесорних систем.

Було створено низку мікропроцесорних систем для реєстрації параметрів аварійних режимів в електроенергетичних системах та швидкоплинних процесів в електротехнологічних установках. Під керівництвом Бориса Сергійовича теоретично і практично розв'язана проблема єдиного часу в електроенергетиці України, створено основи теорії первинних вимірювальних каналів у складі інтегрованих систем керування електроенергетичними об'єктами, інформаційно-діагностичний комплекс «Регіна» та ціла низка його модифікацій, які складають сьогодні основу інформаційної інфраструктури електроенергетичної галузі України. Ними оснащені більшість АЕС, ТЕС та електричних підстанцій напругою 750 і 330 кВ, а також усі підстанції змінного струму залізниць нашої країни.

На базі ІДК «Регіна» побудовано першу чергу системи моніторингу перехідних процесів ОЕС України – систему широкомасштабного моніторингу (WAMS) Кримської енергетичної системи і сучасну АСУ ТП підстанції напругою 750 кВ «Київська». ІДК «Регіна» також широко впроваджений на електроенергетичних об'єктах Білорусі, Молдови, Грузії, Казахстану та Азербайджану.

Результати наукової діяльності Бориса Сергійовича висвітлено у численних публікаціях (понад 400), серед яких 15 монографій та 38 винаходів та патентів. Серед його учнів 6 докторів наук та понад 20 кандидатів.

Борис Сергійович бере діяльну участь в українських та міжнародних наукових форумах, є керівником Наукової ради НАН України з комплексної проблеми «Наукові основи електроенергетики», членом Секції Комітету з Національної премії України імені Бориса Патона, працює у складі редколегій низки фахових наукових та науково-прикладних періодичних видань.

Заслуги Б.С. Стогнія перед Українською державою в розвитку вітчизняної науки, його багаторічна плідна наукова, організаційна, педагогічна та громадська діяльність відзначені державними преміями та нагородами. Він лауреат Державної премії УРСР в галузі науки і техніки (1985 р.) та премії НАН України ім. С.О. Лебедева (1995 р.). Б.С. Стогнію в 2001 році було присвоєно почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України». Він нагороджений орденом «Знак Пошани» (1981 р.), відзнакою президента України – орденом «За заслуги» III ступеня (2006 р.), медалями та грамотами. Борис Сергійович – почесний доктор двох Національних технічних університетів України «Харківський політехнічний інститут» (2007 р.) і «Київський політехнічний інститут» (2014 р.).

Колектив Інституту електродинаміки НАН України, редакція журналу «Технічна електродинаміка» щиро вітають Бориса Сергійовича з ювілеєм і зичать йому міцного здоров'я, благополуччя та подальших творчих успіхів.